

V ZAGREBAČKA (GEODETSKA) ZELENA POTKOVA

Zelena potkova, perivojski okvir središta Donjeg grada, planirana je i najvećim dijelom ostvarena od osamdesetih godina 19. stoljeća do kraja drugog desetljeća 20. stoljeća. Ona je najgrandioznije gornjograditeljsko ostvarenje kulture historicizma u Zagrebu i uopće u Hrvatskoj.

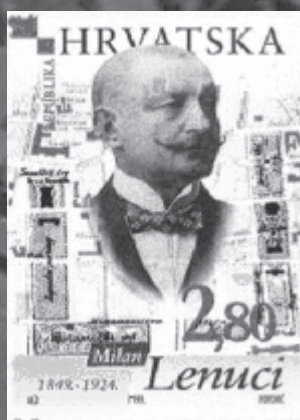
Zelena potkova je zbrojno ime za osam zagrebačkih trgova (točnije, sedam trgova i jedan park), koje se koristi od osamdesetih godina dvadesetog stoljeća za perivojski okvir donjogradskog središta. Sama ideja o okviru donjogradskih trgova i parkova starija je od Lenucijeve osnove, te je autorstvo više pojedinaca i točnije ime je Zelena potkova.

Realizacija ideje o zelenim parkovima datira davne 1881.g., ili drugačije rečeno, kada su na njoj radili geodetski mjernik (geodeta) Milan Lenuci, Rupert Melkius i Adolf Hudovski, dok je prednacrt napravljen 1883. Nova regulatorna osnova izrađena je 1887., kojoj je novi odbor nešto oduzeo, a nešto dodao, no u potpunosti je sačuvana ideja o "estetičkom okviru središta grada". Dvije različite vizije funkcije trgova- perivoja poslije se stapaju u jedinstvenu zamisao koju je Lenuci 1897. izrazio modelom, kojeg je potom predložio za uređenje perivojskog okvira kao cjeline.

Njegova zamisao ima sintezni značaj. U njoj se spaja zahtjev za idiličnim i reprezentativnim karakterom trga- perivoja. Drugim riječima, on spaja ukrasni trg s arhitektonskim trgom. S obzirom na samu kompoziciju, elementi Lenucijeva tipa pripadaju uobičajenom urbanističkom inventaru historicističkog razdoblja.

Ono što čini njegov projekt osobito

vrijednim, zapravo je umjetnost spajanja, podjednako ideoloških koncepata kao i stilsko-morfoloških predložaka. Kao posebna vrijednost može se istaknuti Lenucijevo poštovanje tradicije, koje je izraženo u vjernosti velikom urbanom i simboličkom projektu i težnji njegovu ostvarenju.

LENUCI JE DO TE MJERE POSTAO SINONIM ZA NAJBOLJI URBANIZAM POVIJESNOG ZAGREBA DA SE I "ZELENA POTKOVA", KOLEKTIVNO DJELO, NAZIVA "LENUCIJEVOM POTKOVOM".

Milan Lenuci rođen je u Karlovcu 1849., a umro u Zagrebu 1924. godine. Diplomirao je na Visokoj tehničkoj školi u Grazu, radio na različitim funkcijama u Gradskom poglavarstvu Zagreba, sve do položaja ravnatelja Gradskoga građevnog ureda.

Od tehničkih i dizajnerskih pojedinosti koje je ugradio u Zagreb (tipske drvene stube) pa do mnoštva studija i projekata za reprezentativne gradske prostore, dao je snažan autorski doprinos i biljeg gradu.

Od historicizma višenamjenskih zelenih trgova i njihove geometrijske sheme, Lenuci je doživio stilski razvoj prema secesiji, vrednujući organskom prilagodbom zagrebačke sjeverne brežuljke

LENUCI JE URBANISTIČKIM PLANOM DONJEG GRADA PODARIO ZAGREBU NAJSUVREMENIJU OSNOVU, KOJA ČUVA PLUĆA GRADA I ČINI GA IDEALNIM GRADOM-VRTOM.

Malinova ulica itd.) ili gradeći blage zavojite avenije (poput Zvonimirove ulice).

S Lenucijem Zagreb participira u najkvalitetnijem europskom urbanizmu na prijelazu devetnaestog u dvadeseto stoljeće.

Veličanstvenim ulaskom u najelegantnije i najljepše gradsko područje, nasuprot Glavnog kolodvora, Zagreb se može smatrati jednim od najsretnijih gradova u svijetu.

Posjetioc koji će ležerno šetati preko Zrinskog, Štrosmajerovog, Tomislavovog i Starčevićevog trga, zatim prema Botaničkom vrtu i prolaziti Marulićevim i Mažuranićevim trgovima, Trgom maršala Tita, vjerojatno će biti toliko očaran ljepotom tih gradskih dragulja da će se zapitati kuda su ga to noge odvele vlastitom voljom.

Međutim, kad bi taj isti posjetilac mogao vidjeti svoj put iz zraka, odmah bi mogao prepoznati karakterističan oblik potkove.

Gradski inženjer Lenuci ostavio

promatraju svaki dan stotine građana i posjetilaca, a vjerojatno će ti prostori biti prepoznatljivi i u nadolazećim stoljećima.

Zagreb leži na jako delikatnoj geopolitičkoj točki između Srednje Europe i Balkana, između Sredozemnog mora i panonskog područja, no unatoč tome nikad nije bio uništen napadačkim snagama niti je doživio veće požare i potrese koji bi opustošili ili sasvim uništili grad.

Možda je upravo zato Lenuci izabrao potkovicu, simbol sreće, da učini grad ljepšim i da ga zaštiti u budućnosti. ☉

Jelena Vuk

Fotografija u pozadini: Damir Žižić